№234 Ж.Жабаев атындағы
орта мектептің
"Домбыра дастан" үйірмесінің
тақырыптық жоспары

Үйірме жетекшісі: Марат Тлеулесов

2024 -2025 оқу жылы

Бекітемін
Мектеп директоры: ЖУразбаева

Алғы сөз.

«Домбыра дастан » атты домбыра үйрену үйірмесінің бағдарламасы оқушылардың қазақтың домбырасына деген сүйіспеншілдігін және өз еліміздің тарихи аңыздарын білімдерін жетілдіруге негізделген. Бұл әдістемеде домбыра аспабында ойнауды үйрену методикасы қозғалған.
Бағдарламаның басты темірқазығы балаларға домбыра үйрету арқылы олардың жалпы халық өнеріне деген ынтасын арттыру. Домбыра үйрету барысында халықтың музыка педагогикасына арқа сүйей отыра коллективті түрде нотасыз домбыра тартып үйретудің әдістемесін ұсынады.
Әрі отбасы балаларын жағдайға қарай музыка мектебіне бере алмайды бірақ баланың өнерге деген ынтасы таусылмай біздің (тегін) үйірмемізде болашақ өнер жолының табалдырығын атауда. Домбыра үйренген баладан музыкант шығару мақсат емес, музыкант болатын бала арнайы музыка мектебіне, музыка академиясына барады. Бізден алған тәлім-тәрбие келешекте олардың өмірінде қандай да бір себін тигізеді деп ойлаймын.
нағыз қазақ- қазақ емес нағыз қазақ- домбыра - деп Қадыр Мырзаәлиев атамыз жырлағандай тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі- ұрпағымыздың рухани байлығы мен мәдениетіне, қабілеті мен біліміне ұлттық дүниетанымына байланысты. Олай болса бұл бағдарламаның болашақ ұрпақтың ата дәстүрін, тарихын, өнерін дәріптейтін өз еліне деген сүйіспеншіігін тәрбиелеуде аса маңызы зор.

Түсінік хат

Басты мақсаты домбыра тартуы шеберлігін дұрыс меңгеруге оқушының өнерге деген ықыласын өсіріп, эстетикалық талғамын арттыруға музыканы дұрыс тыңдап,тереңдей түсуіне білуіне тәрбиелеу. Оқушыны көпшілік алдына шығарып өнер көрсетуге баулу. Сонымен бірге өнер көрсету тек өзінің орындаушылық шеберінің деңгейін таныту, сонымен бірге композиторларды және олардың шығармаларын насихаттау. Оқытушы сабақ өткізу барысында шәкіртіне шығарма туралы ақыл-кеңес айтумен бірге оны өз жоғары көркемдік дәрежеде орындап жеткізе білу керек

Мақсаты мен міндеті:
Бағдарлама мақсаты-Домбыра тарту шеберлігін дұрыс меңгеруге, оқушының өнерге деген ықыласын өсіріп эстетикалық талғамын арттыруға музыканы дұрыс тыңдап, терең түсінуге тәрбиелеу.

Домбыра үйірме жұмысының міндеттері:

1.Қазақтың ұлттық аспабы домбырамен таныстыру және құрметтеуге баулу.
2. Балаларды зейін қойып тыңдауға тәрбиелеу.

3.Оқушының шығармашылық мүмкіндігін дамыту.
4.Балаларды бойындағы импровизаторлық қабілетін оятып, әрі қарай дамыту.

Бағдарламаның негізгі бағыттары:
«Домбыра дастан » домбыра үйірмесі
Аптасына сағат саны -1сағат, барлығы 34 сағат
Оқушылардың дайындық деңгейіне қойыла тын талаптар:
-Үйірмеге қатысушы оқушылар өздерінің кәсіби білімін толықтырып, тәжірибе жинақтайды. Ең бастысы шығарманы өз бетінше үйреніп орындауға дағдыланады.
- домбыраның құрлымы, сақтауы, қағыстары, аппликатурасы және шағын жаттығулар. Халық әндер немесе шағын халық күйлер. – орындаушылық шеберлігін арттыру оқушыға нота әліпесімен таныстыру.
-Басқа елдердің музыкасымен танысу және оны домбырамен орындау .

Сабақта ән немесе музыка аспаптарына, арналған музыка шығармаларын орындалғанда оны мазмұнына байланысты мәнерлі, түсініп, ал әннің сөздерін дәл анық айтқызу керек. Оқушылар берілген ән немесе музыка шығармаларын жаттап алып, оны техникалық жағынан дұрыс орындап берумен қатар, шығарманың идеялық мазмұнын, оның авторларын және олардың тұрған дәуірін білулері керек. Оқушыларға әнді домбыра аспабына қосылып айтуға үйреткен жөн.
Домбыра сабағында музыкалық шығарманы, ән-күйді бастап үйретпес бұрын, қандай тақырыпқа жазылғанын, шығарманы жазған композитор оның дәуірі, творчествосы және орындалатын музыка шығармасының орындалу характері, техникасы, әдістері туралы қысқаша түсіндіріп өту керек.. Өтілетін репертуар қазақ композиторларының шығармалары қазақтың халық әндері мен күйлері және ішінара батыс классиктері композиторларының шығармаларынан құралады. Ең бірінші домбыраны үйренгенде оны сазына келтіріп бұрауды бірінші жолға қою керек. Домбыра тартуға үйренудің негізгі мазмұны. Бірінші кезеңдерде музыка аспабы-домбырамен танысу. Домбыраны күтіп ұстау. Домбыраны тартқанда денемізді қалай ұстау керек. Дұрыс емес отырыс денсаулыққа зиян келіруі мүмкін.Оң қолдың тұрысы. «Тремол» қағысын шығару әдісі. Сол қолдың тұрысы. Ашық шектер. Сол қолдың 1,2,3,4- ші саусақтарымен жаттығып үйрену т.б. Келесі кезеңнен бастап мұғалім домбырашылардың басын қосып, домбыра тартқызып үйрету керек. Бұл әдіс оқушының домбыра оркестіріне қосылып, музыка шығармаларын тартуды кеңінен үйретеді.
Домбыра үйірме ұстазының бас міндеті оқушыларға аспапқа деген қызығушылығын арттыру, халық музыкасы туралы білімді кеңейтіп, көркем дәмін тәрбиелеу. Қазіргі кезде домбыра үйрету бірнеші оқыту әдістері бар. Әдістердің әрқайсылары ерекше қызықты.Мен жұмыста цифрлық және еске сақтау әдістерін қолданылам, өйткені ол домбыра шертіп үйрену үшін өте тиімді. Бұл әдіс арқасында қойылған мақсат іске асады. Аспапты жақсы меңгеру үшін шағын этюдтер, жаттығулар қолданыламыз.
Домбыра үйренудің кезені

- Қызықты репертуар таңдау. Балаларға жақын шығармалар
- Ән салу.
- Майысқақ импровизация(би немесе қозғалыз түрінде.)мысыалы Дәулеткерейдің «Қос алқа»

Күйін алсақ оқушылар осы күйді ерекше жақсы көреді, біз осы күйді тек қана ойнамаймыз біз осы шығарманы би арқылы жаттаймыз .

Осындай қимыл арқылы сезініп, оқушыларға шығарманың сипатын сонымен бірге шығармашылық ізденісте өзін көрсете білу.

Және де ойын арқылы балаларға шығарманың ырғақ қағуын, еске сақтау қабілетін арттыру.

Ендігі кезенде аңыз күйлер, ертегілер, композитордың өмірбаяны бұл жерде біз компютердік технологияны пайдалынамыз.

Және қазіргі кезде интернет, компютердің заманы . балаларға реферат дегеніміз өте оңай тапсырма болғандықтан, мен топтық проектік жоба тапсырмасын қолданғанын жөн көремін.

Оқушылар сол интернетті пайдаланып Мысылы, Корқыттың күйлерін, немесе Абайдың естілмеген әндерін іздестіру арқылы қорғауға баулу.

"Домбыра" үйірмесіне қатысатын оқушылар тізімі

№	Аты-жөні	Сыныбы
1	Қаратай Аяулым	9
2	Тлеулесов Мейірбек	7
3	Оңғарбай Жұлдызай	8
4	Қайратбек Тойбазар	8
5	Ербол Бекесұлтан	7
6	Оңғарова Kаусар	7
7	Серік Жолбарыс	7
8	Әбілғазы Жұлдыз	5
9	Бақытжан Аяна	5

"Домбыра дастан" үйірмесінің тақырыптық жоспары

Р/С	Өтілетін тақырыбы	Сағат саны	Теориялық	Күні
1	Кіріспе сабақ	1	Домбыра-ерте заманнан бері халқымызбен бірге жасасып келе жатқан жан серігі, музыкалық аспабы.	02.09. 2024
2	Домбыра және оның түрлері	1	Домбыра аспабының түрлері Батыс Қазақстан мен арқа домбырасымен таныстыру	09.09 2024
3	Домбыраның құрылысы	1	Домбыра және оның бөліктерімен танысу	16.09 2024
4	Домбыраның күтімі	1	Қазақ халқының басынан кешкен оқиғаларға байланысты шыққан көркем бейнелер	23.09 2024
5	Музыкалық дыбыстардың қасиеттері	1	Халқы күйлерінің дыбыс бояуы, ырғағы, дыбыс биіктіктері.	30.09 2024
6	Музыкалық дыбыстардың атауы	1	Музыкалық дыбыстардың биіктігі бойынша орналасқан тізбеге дыбыс қатары.	07.10. 2024
7	Домбырашының отырысы мен аспап ұстауы	1	Орындаушының домбыра тартудағы ережесі	14.10. 2024
8	Домбыраның бұрауы (құлақ күйі)	1	Домбыраның екі ішегіндегі белгілі бір биіктіктер	21.10 2024
9	Домбыра аспабын тартуға әзірлену, дайындау	1		28.10. 2024
10	Екі қолдың қойылымы	1	Техникалық мүмкіндігін дағдыландыру	11.11 2024
11	Қағыстар және қағыс қағып үйрену	1	Домбыра ішегін қолымен қағып, дыбыс шығару әдісі	18.11 2024
12	Төмен бағыттағы қағыстар	1	Қолдың білезік буынының қатысуымен сұр саусақ арқылы	25.11 2024.
13	Жоғары бағыттағы қағыстар (5 жаттығу орындау)	1	Қолдың білезік буынының қатысуымен сұр саусақ арқылы	02.12 2024
14	Алма кезек қағыстар	1	Төмен қағыс пен жоғары қағыстың кезектесіп келуі	09.12 2024
15	Перне басып ойнау	1	Сол қол саусақтарымен домбыра мойынының кіші иек жақ тұсынан перне басу	23.12. 2024
16	Қазақтың халық әні "Бала уату" (жаттығу)	1	Дауыстап айтқызу, ырғаққа еру	13.01 2025
17	Қазақ халық әні "Еркем-ай"	1	Дауыстап айтқызу, ырғаққа еру	20.01 2025
18	Күй тартып үйрену (түрлі жаттығулар орындау)	1	Ырғақты сезіну, оны орындау барысындағы	27.01 2025

	Дыбыс тазалығы			
	Ансамбльмен ойнау			
	Жатқа ойнау			
27	Дина "Той бастар"	2.	Күйдің ырғағы мен қағысына мән беру. Толық үйрену.	21.04 2025 28.04. 2025
	Бас буыны			
	Негізгі буыны			
	Орта буын			
	Сағасы			
	Қағыстарын меңгеру			
	Дыбыс тазалығы			
	Ансамбльмен ойнау			
	Жатқа ойнау			
28	Құманғазы "Балбырауын"		Күйдің ырғағы мен қағысына мән беру. Толық үйрену	05.05 2025
	Бас буыны			
	Негізгі буыны			
	Орта буын			
	Сағасы			
	Қағыстарын меңгеру			
	Дыбыс тазалығы			
	Ансамбльмен ойнау			
	Жатқа ойнау			
29	Халық термелері қазынам		Термеге қосылдыру	12.05.2025
30	Қорытынды концерт			19.05.2025

№	Баланың аты-жөні	IX					X				XI			XII																					
		2	9	16	23	30	7	14	21	28	11	18	25	2	9	23	13																		
1	Қаратай Аяулым	+	–	+	+	+	+	+	–	+	+	+	+	+	+	–	+																		
2	Тлеулесов Мейірбек	+	+	–	+	+	+	+	+	+	–	+	+	+	+	+	+																		
3	Оңғарбай Жұлдызай	+	+	+	–	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	–	+																		
4	Қайратбек Тойбазар	+	+	+	+	+	+	–	+	+	+	+	+	+	–	+	+																		
5	Ербол Бексұлтан	+	–	+	+	+	+	–	–	+	+	+	+	+	+	+	+																		
6	Оңғарова Кәусар	+	+	+	+	–	+	+	+	–	+	+	+	+	–	+	+																		
7	Серік Жолбарыс	+	+	+	–	+	+	+	+	–	+	+	+	+	+	–	+																		
8	Әбілғазы Жұлдыз	+	+	+	+	–	+	+	+	+	–	+	+	+	+	+	+																		
9	Бақытжан Аяна	+	+	+	+	–	+	+	+	+	+	+	+	+	–	+	+																		
10																																			
11																																			
12																																			
13																																			
14																																			
15																																			
16																																			

Сабақтың тақырыбы
02.09. Кіріспе сабақ
09.09. Домбыра және оның түрлері.
16.09. Домбыраның құрылысы
23.09. Домбыра күтімі.
30.09. Муз-лық дыбыстардың
07.10. Музыкалық дыбыстардың атауы.
14.10. Домбырашының отырысы, аспап ұстауы.
21.10. Домбыраның бұрауы.
28.10. Домбыра аспабын дайындау
11.11. Екі қолдың қойылымы
18.11. Қағыстар және бағыс қағып үйрену.
25.11. Төмен бағытта қағыс.
02.12. Жоғарғы бағытта қағыстар.
09.12. Алма кезек қағыстар
23.12. Перне басып ойнау
13.01. Қазақтың халық әні.